

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שני ט' סיון תש"פ | דף היומי בבלי: שבת פז.
דף היומי בהלכה: מתחילת סימן תפ"ג עד תחילת סימן תפ"ד.
מוסר: שמירת הלשון - שער התורה ויותר נראה' עד סוף פרק כ'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: מסכת אבות פרק ד משנה יח עד פרק ד משנה כ

"הפתק שעושה אותי מאושר" | כולם פחדו: מה קרה עם היכף החיים?... | העונש המקורי שהמציאו 2 יהודים | 1901

הסיפור היומי

הנוכל נמלט עם הכסף! - קלטו מיידית השניים... הם מיהרו לתחנת הרכבת, מי יודע, אולי עוד יצליחו לתפוס את הברנש. הם הגיעו בשנייה האחרונה: לייבל כבר עמד עם רגל אחת בתוך הקרון. מאטים הגיח מאחוריו ומשך אותו בזרועו...

לא תאמינו איזה עונש מקורי המציאו שני היהודים מהעיירה לנוכל שניסה לגנוב את כספם...

ויהי היום, ראש-חודש הגיע, והכסף ממאטים מתמהמה. השעה כבר 12:00 בצהריים, ועדיין אין כל סימן לא ממאטים ולא מהשליח שלו... טוקצ'ינסקי מתפלא, ומחליט לקפוץ למעדוועדיטש לבדוק שהכל בסדר.

כיון שפניו נתקלות במאטים הוא לא שומע התנצלות אלא להיפך: "מה קרה שהפעם לא החזרת עם השליח קבלה על התשלום?"... שליח? קבלה? על מה מדובר?... מאטים מעדכן שכמו מדי ראש-חודש, כבר בשעה 6 בבוקר שלח שליח עם מאה רובל. השליח הפעם היה לייבל - הבן של הצורף המקומי עליו השלום.

אז איפה לייבל? כאילו בלעה אותו האדמה. השניים החלו לחשוש שמא פקד אותו אסון? הוא הרי נסע עם כסף דרך היערות! ולייבל הוא הלוא המפרנס היחיד של אמו האלמנה ושלוש אחיו הקטנים, או ווי!

מאטים וטוקצ'ינסקי יצאו מיד לדרך על מנת לחפש את לייבל. נסעו לאט, סרקו ורחרחו בכל המקומות דרכם היה אמור לייבל לעבור בדרכו. התעניינו אצל כל הנוסעים ועוברי-האורח

הסיפור שלפנינו, הינו אמיתי לחלוטין, ומבוסס על רשימות זכרונותיו של בן העיירה בה התרחש המעשה.

לר' מאטים מהעייר מעדוועדיטש שבבלארוס, הייתה 'חברה לפתרונות לוגיסטיים'. טוב, אז עוד לא קראו ל'חברת הובלות' בשמות כאלו מפוצצים. גם לא היו לו משאיות, כי אם כמה סוסים בעזרתם הוביל גזעי-עץ מיערות הסביבה לנהר הסמוך. בשפת הנהר היו יוצרים מהגזעים מעין רפסודות, ומניחים להם לשוט עם הזרם לכיוון גרמניה. מאטים זכה לשם-טוב, וכל סוחרי היערות השתמשו בשירותיו. האמון שרכשו לו היה בדיוק כמו האמון שהם רכשו לעצמם - בשרם!

את סוסיו האכיל מאטים בשיבולת שועל של סוחר התבואה ר' משה מרדכי טוקצ'ינסקי. את המספוא רכש בהקפה ולא במזומן. פעם בחודש, בראש-חודש בשעה 8 בבוקר בדיוק, היה משלם על הסחורה. מכיוון שהמושג "העברה בנקאית" לא היה נפוץ בכפרים, היה מגיע בעצמו לשלם, או שהיה שולח שליח עם 100 רובל "עד ל התחשבנות".

הרכבת. הכסף היה תלוי על צווארו, כמו קמיע לישועה...

איזה עונש מגיע לברנש? מאטיס וטוקצ'ינסקי ערכו דיון-חירום, בתומה הוחלט לטפל בו בשני שלבים. שלב ראשון: לשחרר את לייבל בלא לערב את גורמי הקהילה היהודית, וכמובן שלא את המשטרה הגויית. את השלב השני הם דחו קצת, אך לא ארך הזמן ולייבל קיבל מהם את כל הסכום הנצרך לו להגירה לארה"ב... מסתבר, במקום לתכנן איך להעניש את הברנש, ארגנו עבורו השניים מגבית קטנה. בתוך תקופה קצרה הגיע לעיירה מכתב מאמריקה, בו מבשר לייבל על הגעתו בשלום, ופיו מלא תודה והכרת טובה לנשמות הטהורות, שבמקום לנקום בו - שיקמו אותו. הוא השיג את היעד שלו מכסף כשר, והם זכו לחלק בעולם הבא... [מרשימת זיכרונותיו של בן העיירה, שמשון ברעודה ממקסיקו].

(גיליון 'איש לרעהו' - שבועות)

שמא ראיתם? שמא שמעתם? שמא שמתם לב? אך הכל לשוא - אין קול ואין קשב.

האכסניה של ר' שייע איזיקוביץ. אולי פה יודעים משהו? "לא", עדכן אותם בעל האכסניה. "לייבל כלל לא תכנן להגיע היום למקום מגוריו של טוקצ'ינסקי. הוא התכונן לתפוס רכבת-מהירה. לאן? אין לי מושג!" הנוכל נמלט עם הכסף! - קלטו מיידית השניים... מיהרו לתחנת הרכבת האזורית כשדים-משחת. מי יודע. אולי עוד יצליחו לתפוס את הברנש. הם הגיעו בשנייה האחרונה: לייבל כבר עמד עם רגל אחת על המדרגה של הרכבת. מאטיס משך אותו ברוורס. לייבל נדהם וגמגם: אמא... ילדים רעבים... אמריקה... מסתבר שלייבל מתכנן כבר מזמן להגר לארה"ב, מה שהיה חסר לו זה רק כסף. משנפלה לידו ההזדמנות, לא המתין רגע אחד מיותר ויצא לדרך. באכסניה של איזיקוביץ, לשם חזרו איתו, הצליח לייבל "לשחזר" 96 רובל בלבד. ארבעה הוא כבר בזבז על כרטיס

על דא ועל הא

שח לי האיש בהתפעלות: "עד כה, כל פעם שעמדתי לפני נישואי צאצאיי, הקב"ה הזמין לי עסקאות בדרכים שאינן דרכים, לכן אני בטוח שגם הפעם זימן לי הקב"ה עסקא זו עבור הנישואין..."

סוף דבר היה, שהביצה נפלה ונשברה. האיש לא הצליח להרוויח אף פרוטה אחת מכל אשר דיבר... מדוע? | הרב שמעון שפיצר שליט"א, על ביטחון אמיתי בה'

לו יפה, יקבל אחוזים נאים מהעסקא כדמי תיווך, ואלו יספיקו לו להוצאות הנישואין. שח לי האיש בהתפעלות: "עד כה, כל פעם שעמדתי לפני נישואי צאצאיי, הקב"ה הזמין לי עסקאות בדרכים שאינן דרכים, על כן אני בטוח שגם הפעם זימן לי הקב"ה עסקא זו כדי שתהיינה לי הוצאות הנישואין". עד כאן היו דבריו דברים של טעם המשיבים את הנפש. אך האיש הוסיף תוך כדי דיבור להעלות על שפתותיו את מה שהוא רואה בדמיונו איך יעשה כך וכך, ומשם ישקיע כך וכך, והעסקא תלך ותגדל מיום ליום, ממש כאותה אשה ענייה שראתה בדמיונה איך ביצתה מוציאה אפרוח, ומן האפרוח תרנגולים, ומן התרנגולים עגלים ופרות, עד שהיא מתעשרת והביצה נופלת ונשברת... שאלתי אותו: מדוע תדבר כך? מנין אתה יודע בבטחון גמור שתצליח להוציא את העסקא לפועל? ענה לי האיש: "סמוך עלי!"

כשאדם מתרגל לבטוח בה' ורואה שבטחונו עומד לו להרגיש בלבו קל כנשר - 'מה יש לי לדאוג? הרי אבי שבשמים מנהל את כל ענייני ועסקיי בדרך הטובה ביותר!' - מצוי מאוד שירצה להשתמש במידה זו גם בבטחון באנשים או בדברים אחרים. דהיינו, אם למשל יאמר לו חברו: "אל לך לדאוג, אסדר את הכל יפה בעתו..." תתעורר בלבו תכונה זו שהתרגל לה - לשים מבטחו בחברו זה. על זה אמר לנו הקב"ה: לא ולא! - "לא יהיה לך אלקים אחרים על פני". את שלוותך תיקח רק ממני, ולא משום מקום אחר בעולם.. לאחרונה נתעוררתי לענין זה בעקבות שיחה שניהלתי עם איש אחד. איש זה עמד לפני נישואי בתו, ולא ידע מאין יקח להוצאות הנישואין, באשר לא היתה לו פרוטה לפרוטה. לפתע נודמנה לידו אפשרות להציע איזו עסקא לחבירו, אשר אם תצליח

מאוד להתבלבל ולהעתיק את תחושת בטחונו גם לבטחון בעצמו או באנשים אחרים: 'אם הקב"ה זימן לידי דבר זה, בוודאי אוכל עשוהו, ובוודאי יעמדו לי כוחותיי וכשרונותיי אשר חנן אותי ה'...' על זה הזהיר הקב"ה: לא יהיה לך אלהים אחרים על פני - הזהר והשמר לבטוח רק בי...

(מתוך גיליון 'הבינני' - שיעורי הרב שמעון שפיצר שליט"א)

אני יודע איך לדבר, אני יכול לשכנע את פלוני, ואני אומר לך שהעסקא תצא לפועל, והרי היא כאילו עשויה כבר".

סוף דבר היה, שהביצה נפלה ונשברה. האיש לא הצליח להרוויח אף פרוטה אחת מכל אשר דיבר...

התבוננתי על מקומי לדעת מה לא היה טוב אצלו, והרי בתחילה דיבר באמונה גדולה, ומה אירע לפתע שנהפך לבו לסמוך על עצמו? והבנתי שהוא הדבר שאמרנו: כשהאדם בוטח בה', קל לו

יומא דהילולא

"באתי לרחוב הרב זוננפלד, אני רואה כל הקיר של 'שושנים לדוד' שפונה לרחוב - כולו נפל. אין מדרגות, אין קיר. וה'כף החיים' היה בעליה, יושב וכותב. כולם פחדו: מה קרה עם ה'כף החיים'?"...

ראש ישיבת פורת יוסף מרן הגר"י צדקה זצ"ל, בעדות אישית מיוחדת אודות נס הצלתו של מרן הגאון בעל 'כף החיים' זצ"ל ברעידת האדמה בשנת תרפ"ז | לרגל יומא דהילולא

זאב פלדמן

החיים:

"אני זוכר, היינו לומדים בפורת יוסף, היינו ילדים, והנה רעידת אדמה חזקה. אני תופס את השולחן, והשולחן הולך. אני מסתכל על הקירות - והקירות הולכות. קירות גבוהות של 'פורת יוסף' בימים ההם, קירות אדירות. והרחוב הולך ובא, מזעזע! אחרי כמה שניות, חזר הכל למקומו.

"והיה פלא פלאים, כל האסונות קרו אצל הערבים, שום יהודי לא מת! 'שכם' נפלה ונחרבה, ו'העיר העתיקה' כמה וכמה בתים נהרסו, ואנשים נהרגו. איפה שהיה יהודי וערבי - היהודי יצא רגע לפני רעידת האדמה הזאת, והערבי היה בפנים, ומת. פלא פלאים. אנשים כל כך התפלאו, אפילו הערבים.

"היה מהנדס יהודי אחד בלוד, רגע אחד לפני רעידת האדמה יצא מהמבנה, והערבים שנשארו כולם מתו. באו אליו שאלו אותו: 'איך ידעת שיש רעידת אדמה?!', אמר להם: 'מה ידעת?! מאיפה אני יודע?!'. שאלו: 'איך יצאת בדיוק בזמן רעידת האדמה?!'. אמר להם: 'יצאתי, כך היה, לא ידעתי שום דבר...!'

"כל הקיר של 'שושנים לדוד' נפל, וה'כף החיים' היה יושב בעליה. באתי לרחוב 'הרב זוננפלד' ליד 'שושנים לדוד', אני רואה כל הקיר של 'שושנים לדוד' שפונה לרחוב - כולו נפל. אין 'מדרגות', אין 'קיר'. וה'כף החיים' היה בעליה, יושב וכותב. כולם פחדו: 'מה קרה? מה עם ה'כף החיים'?"...

"נתברר כי הקיר בעליה נטה, ובמקום שרבי יעקב חיים סופר בעל 'כף החיים' זצ"ל היה יושב וכותב, עמדו הקירות! כלום לא קרה! רק היה חסר 'מדרגות'. באו אנשים, הביאו 'סולם', והורידו את ה'כף החיים', תפסו אותו וירדו לאט לאט. בריא ושלם. ברוך ה', לא קרה כלום. גם ברחוב לא קרה כלום, יש ילדים עוברים,

יום שני י"א תמוז תרפ"ז. השעה: 15:07 בצהרים. רעידת אדמה אדירה מתרחשת בארץ הקודש, ומורגשת בעיקר בירושלים עיר המקדש.

"בשעה שלוש ושבעה רגעים בדיוק", נכתב למחרת ב'דאר היום', "הופתעו תושבי ירושלים השאננים ברעידת אדמה נוראה שכמוה לא הורגשה בירושלים זה הרבה שנים. אפילו הזקנים שבדור אינם זוכרים רעש קשה וחזק שניות אחדות כמו בפעם הזאת". להערכת החוקרים בדורנו, רעידת אדמה זו הייתה בעוצמה של 6.2 בסולם ריכטר (!). על אף עוצמתה, נספו בה רק שלוש מאות איש, וכולם אינם יהודים.

ההרס והחורבן היו אדירים. "בשכונת 'בית ישראל'", תואר בעיתונות התקופה, "נהרס בית הכנסת של עדת הבאגדאדים, נהרס קיר מבחוץ ומבפנים של הקומה השניה... יש להתפלא על המספר הקטן של קרבנות אדם. בהרבה מקומות יש להתפלא על הנסים והנפלאות שקרו לאנשים שנשארו חיים ושלמים. מהרבה בתי ספר יצאו הילדים רק רגעים מספר, לפני שנפל הטיח מן התקרות או מן הקורות. בבית הכנסת של הבאגדאדים שנזכר למעלה, למדו בשעת הרעש כשלשים ילד עם מורה. כשהרגיש המורה ברעש קרא לתלמידים שייצאו אל המסדרון, ורק הספיקו לצאת נפלו ונהרסו הקיר הפנימי והחיצוני. כמו כן גם מבתים פרטיים הספיקו אנשים לצאת כדקה אחת לפני המפולת".

אחד מגדולי התורה אשר זכה להינצל בצורה פלאית מנזקי רעידת האדמה, היה מרן בעל 'כף החיים' זצ"ל. וכה שח ראש ישיבת פורת יוסף, הגאון הגדול רבי יהודה צדקה זצ"ל, בעדות אישית מיוחדת אודות רעידת האדמה ונס הצלתו של ה'כף

צרה. וה' שמר ישראל. והיה פלא בעיני הרואים. והאמינו בה' גם ההולכים על פי הטבע, והעידו כי יד ה' עשתה זאת".
 בקונטרס החלומות, בו רשם ה'כף החיים' את חזיונותיו בעוד ליל בו נגלו לפניו תעלומות רבות וסוד ד' ליראיו, רשם את אשר נגלה לו בלילה שקודם רעידת האדמה: "י"א תמוז תרפ"ז [שמעתי אומרים מקרא זה] ה' ישמרך מכל רע. וביום ההוא היה רעש גדול, וכמה בתים נתרועעו וכמה בני אדם נפצעו, ומן הגוים כמה מתו בכפרים אשר סביב ירושת"ו, ובחסדו ית' שמר ישראל כמ"ש ה' שומר ישראל".

היה שם תלמוד תורה, וגם לתלמוד תורה לא קרה כלום. אף אחד לא ניקף אצבעו. זה אני ראיתי, לא איזה 'שמועה' סתם. וכל זה למה? בזכותו...
 כארבע שנים לאחר מכן, בשנת תרצ"א, הוציא ה'כף החיים' לאור עולם את החלק השביעי של חיבורו, בו מזכיר הוא את הנס הגדול: "ובשנת התרפ"ז י"א לחודש תמוז היה רעש גדול בירושלים ת"ז ובכל סביבותיה, ונהרסו כמה כותלים, ומהם נתרועעו, והיה ניסים ונפלאות שלא נפקד אחד בירושלים ת"ז, רק בכפרים נעשה הריסות גדולות, ומתו כמה גויים. לא תקום פעמים

על דא ועל הא

אני אבא לילדים וסבא לנכדים ומשמש בתפקיד הזה כבר למעלה מעשרים ושבע שנים, כמעט עשרת אלפים ימים אני הורה לילדים. ומעולם לא כתבתי להם "הצהרת בריאות", זה היה פשוט שהם בריאים, מה פתאום לחשוב אחרת!?

הצהרת בריאות לתלמיד
 (ימולא ע"י האחראי על הקטין)

שם התלמיד/ה: _____ מס' ת"ז: _____

אם מצהיר בדהקף: _____

- מדדתי חום לילד/ילדתי. ונמצא כי חום גופו/ה מתחת ל-38 מעלות צלזיוס.
- ילדי / ילדתי לא משתעל ואין לו קשיים בנשימה*
- למיטב ידיעתי ילדי לא היה במגע קרוב עם חולה קורונה בשבועיים האחרונים.

יש הנסיונות שלו. מי בשמירת הלשון, ומי בשמירת העינים, מי בקמצנות, ומי בפזרנות, מי בעצלות, ומי בתפילה ולימוד התורה, בישר ואמינות, וכו' וכו'.

אבל יש מצוה, הוא אמר, שכולנו צריכים לחזור עליה בתשובה: אהבת השם. ביטול מצוה דאורייתא של אהבת השם "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך" כל מידה ומידה שהוא מודד לך הווי מודה לו במאוד מאוד. להודות להקב"ה הוא חלק בלתי נפרד ממצות אהבת השם, להודות על הטוב ולהודות על הרע בכל מידה ומידה.

אודה על האמת, אני אבא לילדים וסבא לנכדים ומשמש בתפקיד הזה כבר למעלה מעשרים ושבע שנים, כמעט עשרת אלפים ימים אני הורה לילדים. ומעולם לא כתבתי להם "הצהרת בריאות", זה היה פשוט שהם בריאים, מה פתאום לחשוב אחרת!?

מתי ישבתי לעצמי וכתבתי על פתק תודה לך השם שבני בריא ושלם ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, מתי חשבתי על זה בכלל!?

(מתוך דברים של הרב ישראל קליין)

אני מוצא את עצמי כל יום כותב כמה צעטלאך - פתקים לרבה של הילדים, כל יום כל יום מאז שהם חזרו ללמוד בחיידר, כבר כמעט עשרה ימים שאני כותב עוד פעם ועוד פעם הצהרת בריאות, יש כאלה שאמרו לי תכין במחשב פתק ותמלא את התאריך ותחתום.

אבל אני לא חושב כך, אני לא מסוגל להרגע. הפתק הזה, הקוויטל הזה, מחזיר אותי בתשובה כל יום. את הפתק הזה אני מנסח כל יום מחדש. יום אחד אני כותב הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו בני שלמה זלמן בריא ושלם ואין לו שום תסמינים, ולמחרת אני כותב ברוב רחמיו וחסדיו בני שלמה זלמן בריא ושלם ואין לו כל תסמינים. ויליד אחר אני כותב ברוך השם יום יום יעמס לנו ישע ופדיום בנינו שמואל בריא אולם, חי חי יודוך וישבחוך בנינו בנימין בריא ושלם ואין לו כל תסמינים.

הפתקים הללו עושים אותי מאושר. הפתק הזה מחזיר אותי בתשובה! מו"ר הגאון רבי עזריאל זצ"ל היה מרגלא בפומיה שיש לכל יהודי דברים שעליהם הוא צריך לחזור בתשובה, לכל אחד

*4992 או 077-2222-666

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

אהבת תורה - זו הסגולה הטובה ביותר לזכור אותה

"כך גם ביחס ללימוד התורה: כאשר לומדים את התורה מתוך התפעלות מכל מילה ומילה - ברור שהיא נשמרת היטב בזכרון, למשך שנים, לפרטי פרטיה!"
 הרי לנו, כי הסגולה הטובה ביותר לידיעת התורה - הינה אהבת התורה! מי שאוהב את התורה - בודאי לא ישכח אותה, ולעומת זאת, מי שאינו אוהב אותה - יתקשה לזכרה!
 (גיליון 'פרי עמלנו' מתוך הספר 'ללמדך' - במדבר שעתיד לצאת א"ה)

כאשר נשאל מרן הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל בערוב ימיו על ידי אחד מנכדיו, כיצד זכה לזכרון כה מופלא - נענה והסביר: "אילו היה אדם רואה מחזה בלתי שגרתי בעליל, כמו למשל: ציפור הנושאת בכנפיה בנין שלם - הוא בודאי היה מתפעל מכך באופן יוצא דופן, והמחזה לא היה נשכח ממנו למשך כל חייו. גם עשרות שנים לאחר מעשה - הוא עדיין היה יכול לתאר אותו לפרטי פרטי!"

השונות היומי

ברך 'בורא פרי האדמה' על גבינה - האם יצא?

משולחנו של הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א מורה הוראה 'נאות שמחה' - מודיעין עילית

שבודאי לא יצא, כי אם היה שייך בגבינה ברכת אדמה, היו חכמים מתקנים לברך כן לכתחילה, שהיא ברכה מבוררת יותר משהכל. אמנם ב'כף החיים' (סי' ד"ר) כתב, שהואיל ובגמ' מצינו שנחשב גדולי קרקע, י"ל שיצא בדיעבד.

שאלה: מי שברך על גבינה בורא פרי האדמה, האם יצא? שהרי מבואר בב"ק (דף סד) שבעלי חיים נחשבים גידולי קרקע לעניין קנייתם מכספי מעשר שני, וא"כ אולי שייך עליהם ברכת אדמה?
תשובה: בשו"ת הלכות קטנות (סי' רח"ל) נשאל בזה, וכתב

החפצים בחיים - חפץ חיים יומי

מדוע נאמר איסור לשון הרע בלשון "שמע שוא", שמשמעו לכאורה "שקר"? והרי אסור לספר בגנותו של אדם גם אם הדבר הוא אמת?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים

לזה ואומר: כך אמר פלוני עליך, וכך וכך שמעתי על פלוני שהוא עשה לך.
 וכותב ה'חפץ חיים' כי הלאו של "לא תלך רכיל בעמך" אינו כולל רכילות בלבד, אלא גם לשון הרע, שהוא חמור מרכילות. וזאת

היום מתחילים בלימוד הפתיחה לספר 'חפץ חיים' - חלק הלאווין, בו מפרט ה'חפץ חיים' באילו לאווין עוברים המדבר והמקבל לשון הרע ורכילות. הלאו הראשון שמונה ה'חפץ חיים' הוא "לא תלך רכיל בעמך". מהו רכיל? שטוען דברים, והולך מזה

שקר". והרי אסור לספר בגנותו של אדם גם אם הדבר הוא אמת? ה'חפץ חיים' במקום אחר מביא כמה הסברים לכך: א) משום שהשומע מאמין עכשיו לדבר שאסור לו להאמין, ועל כן זה נקרא "שמע שוא". ב) מפני שהתורה ירדה לסוף דעת המספר, שבוודאי מערב בסיפורו דברים שאינם אמת כדי להטעימו באוזני השומע. ג) בשם ספר 'יד הקטנה' מביא ה'חפץ חיים' הסבר נוסף, שכל דיבור נמאס ונתעב, אף שהוא אמת, נקרא שוא ושקר. כי "שוא" פירושו גם דבר שאין בו טוב, אלא רע. וב'ביאורים ומוספים' מביאים שכן כתב גם ב'מכתב מאליהו' בהגדרת אמת ושקר, שאין הכוונה דווקא לאמת ושקר מבחינה עובדתית, אלא שכל דבר שיוצא ממנו תכלית רע, הוא שקר, וכל דבר שיוצאת ממנו תכלית טוב, הוא אמת.

על פי שיטת הסמ"ג, הרמב"ם ועוד ראשונים, וראה ב'ביאורים ומוספים' שהביאו את שיטות הראשונים בזה בהרחבה.

לאו נוסף שעובר המספר לשון הרע, וכן המקבל, הוא "לא תשא שמע שוא". על פי המשמעות הפשוטה בפסוק ניתן היה לסבור כי הלאו הוא על המקבל בלבד, שמקבל שמע שוא. אולם חז"ל דרשו את הפסוק גם במשמעות של "לא תשיא" - דהיינו שיש איסור גם לספר שמע שוא.

בנקודה זו מציינים ב'ביאורים ומוספים' כי קיימת לכאורה תמיהה: והרי ה'חפץ חיים' מדגיש בכמה מקומות שאיסור לשון הרע הוא גם על דבר אמת, והאריך להוכיח זאת מהגמרא, מהראשונים והאחרונים [ואף כתב כי זו הטעות הראשונה שרגילים ההמון לטעות בדיני לשון הרע]. ואם כן, מדוע נאמר האיסור בתורה בלשון "שמע שוא"? שמשמעו לכאורה "דבר

דקה מתוקה - 60 שניות על הדף היומי

מה היה ההיתר של משה רבנו לשבור את הלוחות?

שבת דף פז

"יישר כהך שיברת"

ה'זרע ברך' - למה דווקא שמן צריכים להביא אליך? וגם, מה זה 'ואתה' עם וא"ו החיבור? ומסביר, אמר משה לפני הקב"ה - ריבוננו של עולם, לעם ישראל השגת מחילה לחטא העגל, איך השגת מחילה? נאמר (כה ב-ג) ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי, וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת. ואומרים חז"ל במדרש (תנחומא פרשת תרומה, אות ח) - יבא זהב שבמשכן ויכפר על זהב שנעשה בו את העגל. יוצא, שהקב"ה נתן לעם ישראל כפרה על חטא העגל - לעשות משכן.

אומר משה - ריבוננו של עולם, לעם ישראל נתת כפרה, יעשו את המשכן ויכפרו על חטא העגל... אני ששברתי את הלוחות, מה תהיה כפרתי? אמר לו הקב"ה - 'ואתה', אתה יודע מה תהיה כפרתך על שבירת הלוחות? - תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלת נר תמיד. אתה עושה את המנורה, את השמן מביאים אליך, רק אתה מתעסק במנורה, כי המנורה מכוונת כנגד התורה, אתה תבנה את המנורה כתיקנה, על זה ששברת את הלוחות.

(הרה"ג רבי ברוך רוזנבלום שליט"א)

בספר 'זרע ברך' שואל - מי התיר לו לשבור את הלוחות, ומביא ראיה מפורשת מדברי מדרש רבה (כי תשא מ"ו א) רָאָה שְׂאִין לְיִשְׂרָאֵל עֲמִידָה - משה רבינו יורד ורואה את העגל, החטא הזה הוא לעד, אין יציאה ממנו - הלך משה וְחָבַר נפשו עמהם, אמר משה: כולם עשו את העגל, או שלא מיחו. היחיד שלא היה פה שעשו את העגל, זה אני. יוצא שאני היחיד שלא חטאתי, אך להצטרף עמהם, גם אני בחבילה, ושבר את הלוחות. ואז אמר לקדוש ברוך הוא: הם חטאו שעשו את העגל, ואני חטאתי ששברתי הלוחות. אם מוחל אתה להם, אף לי מחל, שנאמר (שמות לב לב) 'ועתה אם תשא חטאתם', כן לחטאתי מחל'; 'ואם אין אתה מוחל להם, אל תמחל לי, אלא 'מחני נא מספרך אשר כתבת' (שם).

אמר רבי אחא, לא אז משם עד שְׁפָנָה חֲטִיָּה שלהם. משה רבינו לא אז מהמקום, עד שאמר לו הקב"ה שהוא מוחל לו על החטא, שנאמר (שמות לב טו) ויפן וירד משה. כיון שְׁפָנָה חֲטִיָּה שלהם - כיון שמשה רבינו הצליח להשיג כפרה על חטא העגל, אמר משה: הרי היה לישראל מי שיבקש עליהם, אני מי יבקש עלי, התחיל מצטער על שבור הלוחות.

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך. שואל

להתקשר לתורה מסביב לשעון

מאת הרבנים הגאונים שליטי"א

הרב **מאיר שפרכר** שליטי"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2/2

הרב **אליהו אורנשטיין** שליטי"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2/1

הרב **אפרים סגל** שליטי"א
הדף היומי בבלי • עברית-אידיש

שלוחה 2/3-4

הרב **אריה זילברשטיין** שליטי"א
הדף היומי בהלכה • עברית

שלוחה 1

הרב **יצחק לובינשטיין** שליטי"א
הדף היומי בבלי • אנגלית

שלוחה 2/6

הרב **מרדכי שלמה פריינד** שליטי"א
הדף היומי בהלכה • אידיש

שלוחה 1/3/1

הר"ר **אברהם פוקס** הי"ד
הפּוּתָה בְּכָל יוֹם - הַמּוֹיֵל הַיּוֹמִי שֶׁל דַּרְשׁוֹ

שלוחה 3/1

הר"י **שלום יכנס ואברהם פוקס** הי"ד
לקראת שבת מלכתא
סיפורים ופנינים מפרשת השבוע

שלוחה 7

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

כיצד ינהג מי שבידו כמות מוגבלת של יין לליל הסדר?

המזון טעונה כוס יין בכל ימות השנה, ואם כן, עדיף 'להרוויח' גם ענין זה - לנהוג כדעת ראשונים אלו. ואם הכמות מספיקה לשלוש כוסות - ישתה כוס נוספת גם בזמן שבו שותים בדרך כלל את הכוס השנייה, דהיינו, לאחר ההגדה, שהיא מעיקרי ענינו של ליל הסדר.

[משנ"ב תפג, א; ביאורים ומוספים דרשו, 5]

מי שיש ברשותו בליל הסדר כמות יין המספיקה לכוס אחת בלבד, יקדש על היין, ואת יתר הסדר יערוך כרגיל, אך ללא כוסות יין, כמובן.

ואם כמות היין שברשותו מספיקה לשתי כוסות - ישתה את הכוס השנייה לאחר ברכת המזון, בזמן שבו שותים בדרך כלל את הכוס השלישית; משום שיש מהראשונים שסוברים שברכת

האם ניתן לקיים את מצות 'ארבע כוסות' במשקה שאינו יין?

כוס וכוס, אלא על הכוס הראשונה והשלישית בלבד. ואם אין במקום זה משקה הנחשב כחמר מדינה, או שאף משקה זה אינו ברשותו - יקדש על הפת, וראה להלן כיצד ינהג במקרה כזה.

[שו"ע תפג, א, ושעה"צ ח; ביאורים ומוספים דרשו, 15; וראה שם, 3; וראה שו"ע ערב, ט]

מי שאין ברשותו בליל הסדר אפילו כוס אחת של יין - יקדש על 'חמר מדינה' (= יין המדינה), שהוא המשקה המשמש לעיקר שתיית בני המדינה, וראה במקורות. וישתמש במשקה זה גם עבור שלוש הכוסות הנוספות מ'ארבע כוסות'.

ואם ברכתו של חמר המדינה 'שהכל' - יתכן שאף למנהג בני אשכנז שמברכים 'הגפן' על כל אחת מארבע הכוסות, לא יברך על

באיזה מקרה עושים 'יחץ' לפני 'קדש'?

את המרור, וימשיך בעריכת הסדר כרגיל. ועל פי 'סימני' ליל הסדר, כך הוא הסדר: יחץ, רחצה, מוציא, קדש, מצה, כרפס, מגיד, מרור, ומשם ואילך הסדר כרגיל. ובנוגע ל'ורחץ', דהיינו נטילת ידים נוספת לפני אכילת המרור, מחמת ההפסק בין אכילת המצה למרור באמירת ההגדה, ראה במקורות.

[שו"ע תפג, א, משנ"ב ד, וביה"ל ד"ה ובוצע, וד"ה עד; וראה משנ"ב ה רן]

בהמשך לאמור: המקדש על הפת בליל הסדר - יקיים את הסדר באופן זה: יחצה את המצה האמצעית לפני הקידוש, ולאחר מכן יטול ידיו בברכה לאכילת המצה, ויברך 'המוציא', ברכת הקידוש, 'שהחיינו', ועל אכילת מצה, ויאכל את המצה, ולאחר מכן את הכרפס. ואז יאמר את ההגדה, ולאחר סיום ההגדה יאכל

* מי שיש ברשותו שתי מצות שלמות בלבד עבור ליל הסדר, ידלג על 'יחץ', כדי שיברך 'המוציא' על 'לחם משנה' של שתי מצות שלמות. ולפני ברכת 'על אכילת מצה', יחצה את אחת המצות.
* בן חוץ לארץ שיש ברשותו שלוש מצות שלמות בלבד עבור שני לילות הסדר - בלילה הראשון יקיים את ה'יחץ' כנהוג, ולאחר מכן, יאכל רק מהמצה הפרוסה, כדי שישארו בידו שתי מצות שלמות לצורך הסדר השני.
* מי שיש ברשותו בליל הסדר מצה 'שמורה' אחת בלבד, ומצות אחרות שאינן שמורות - יכול לצרף מצה שאינה שמורה למצה השמורה לצורך 'לחם משנה'.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

מדוע משתמשים במקלות לצורך הכנסת המצות לתנור?

בשינוי זה היא - שניתן להכין מספר רב של מקלות, ולהחליפם מדי פעם, על פי הצורך.
ויש שהחמירו להחליף את המקל לאחר כל הכנסה והוצאה, ולא להשתמש בו שנית עד שיצטנן לחלוטין. ויש שהחמירו עוד, שלא להשתמש באותו מקל פעמיים, דהיינו גם לאחר שהצטנן, אך להלכה אין בכך כל חשש איסור.

חימום הבצק בעת הכנת המצות, מאיץ את חימוצו. בעבר, היו מכניסים את המצות לתנור, ומוציאים אותן, בעזרת 'מַרְדָּה', שהוא כלי רחב המשמש להכנסת מאפים מהתנור ולהוצאתם, ובמהלך האפייה התחמם המרדה, וחימם את הבצק שהונח עליו. ובמטרה למנוע מצב זה של התחממות הבצק, עברו לפני כמאתיים וחמישים שנה להשתמש במקלות, במקום מרדה, כאשר התועלת

[משנ"ב תנט, י; ביאורים ומוספים דרשו, 8-9]

הלוח היומי

ט' בסיון | רבי יעקב חיים ב"ר יצחק ברוך סופר זצ"ל, בעל כף החיים, יגל יעקב, ישמח ישראל ועוד

יארצייט:

תמ"ד: רבי משה ב"ר נפתלי הירש רבקה"ש זצ"ל, בעל באר הגולה. (וי"א בה' סיון).
תקצ"ט: רבי ישראל ב"ר שמואל משקלוב זצ"ל, תלמיד הגר"א, בעל פאת השולחן ותקלין חדתין.
תרל"ג: רבי יצחק אייזיק ב"ר יששכר בעריש אייכנשטיין זצ"ל, מזידיטשוב, בעל פירוש מהרי"א ועוד.
תרל"ט: רבי אהרן ב"ר עזריאל קונווארטי זצ"ל, ר"י בית א-ל, בעל שו"ת כפי אהרן.
תרצ"ט: רבי יעקב חיים ב"ר יצחק ברוך סופר זצ"ל, בעל כף החיים, יגל יעקב, ישמח ישראל ועוד.
תשל"ב: רבי יחזקאל שרגא ב"ר יואל זיסמן מערץ זצ"ל.

יארצייט הגאון רבי יעקב חיים ב"ר יצחק סופר בעל ה"כף החיים"

להודות לה' על כל דבר

כתב ה"כף החיים": "יהא אדם זהיר, כשבא לו בשורה טובה, לומר בזריזות: "הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו", וכתב השל"ה אף על גב שהוא הנאה מועטת יהיה בעיניו כמרובה וישבח לה' עליו.

(כף החיים סימן רכב אות ט)

בכל טובה המגיעה עלינו נשתדל מיד להודות לה' על כך ולומר: "הודו לה' כי טוב, כי לעולם חסדו"

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* שידורים חוזרים מאירועי סיומי הש"ס של 'דרשו'

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

* חדש! קבלו תזכורת יומית ללימוד הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666

לתשומת לבכם: התמונות המוצגות כאן יש עליהם זכויות יוצרים ואין להשתמש בכל שימוש שהוא ללא היתר בכתב

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

דרשו | רח' הקבלן 45 ירושלים | 02-5609000 | לשאלות ופניות בכל נושא: dirshu@dirshu.co.il